

PO CO NAM „TANIEC Z GWIAZDAMI”? SPOŁECZNA WARTOŚĆ PROGRAMU KULTURY MASOWEJ Z ELEMENTAMI KULTURY FIZYCZNEJ

Z badań telemetrycznych wynika, że to jeden z najbardziej lubianych i najczęściej oglądanych programów telewizyjnych. „Taniec z Gwiazdami” ogląda kilkumilionowa publiczność, która w każdą niedzielę śledzi rywalizację o Kryształową Kulę między celebrytami próbującymi swoich sił na parkiecie. Polska jest zresztą ewenementem na skalę światową – żaden inny kraj nie miał jeszcze tylu edycji tego programu. Celem artykułu jest pokazanie, jaki pozytywny wpływ na społeczeństwo polskie może mieć cieszący się olbrzymią popularnością program kultury masowej *par excellence* „Taniec z Gwiazdami”. Może wydawać się, że to kolejny telewizyjny show, spektakl wyreżyserowany przez specjalistów i produkt, w który zainwestowano miliony złotych, by promować celebrytów, a przede wszystkim „twarze” TVN. Nawet jeśli tak jest, to okazuje się, że da się wskazać na wielorakie wartości społeczne i korzyści płynące z emisji tego właśnie programu kultury masowej. Jest to nie tylko upowszechnianie wiedzy o tańcu, promocja tańca, jako rekreacyjnej dyscypliny sportowej (z gatunku „sport dla wszystkich”), podniesienie prestiżu zawodu „tancerz” i niejednokrotnie szansa na przedłużenie kariery tancerzy zawodowych, ale także zwrócenie uwagi na los zawodowych sportowców i na problem „emerytury sportowej”. W niniejszym artykule przeanalizowane zostaną zarówno potencjalnie pozytywne jak i negatywne aspekty płynące z obecności „Tańca z Gwiazdami” na polskich ekranach telewizyjnych.

Oceny kultury masowej

O kulturze masowej często mówi się w kategoriach negatywnych i wskazuje przede wszystkim na zgubne skutki i konsekwencje jej rozpowszechniania we współczesnym społeczeństwie. Marian Golka zajął się społecznymi funkcjami kultury masowej i, wykorzystując dorobek znawców tematyki takich jak Max Horkheimer, Antonina Kłoskowska, Edgar Morin, dokonał pod-

sumowania negatywów i pozytywów wynikających z oddziaływania kultury masowej. Wśród „zarzutów” stawianych kulturze masowej Golka wymienia:

- kultura masowa, jako instrument manipulacji politycznej,
kultura masowa jako instrument manipulacji ekonomicznej,
wpływanie na bierny stosunek do życia,
wpływanie na brak wiary odbiorców w cokolwiek,
stępienie wrażliwości odbiorców,
ograniczanie życia wewnętrznego i myślenia odbiorców,
znieszczenie obrazu rzeczywistości,
zrywanie związków z czasem i przestrzenią,
negatywny wpływ wychowawczy na dzieci,
- brak troski o dobro publiczne.

Kultura masowa ma też jednak liczne zalety, do których należą:

- popularność, traktowana jako kryterium pozytywne,
demokratyzacja odbioru tzw. kultury wyższej,
działania edukacyjne i dydaktyczne,
wypełnienie luki po kulturze ludowej,
wspieranie integracji społecznej,
odpowiedź na alienację dnia codziennego,
zaspokajanie ambiwalentnych gustów odbiorców,
- możliwość aktywizacji innych przejawów twórczości¹.

Na kanwie zaproponowanej przez Golkę typologii pozytywnych cech i funkcji kultury masowej w następnej części artykułu przedstawione zostaną potencjalne korzyści płynące z emisji „Taniec z Gwiazdami” na ekranach polskiej telewizji.

Popularność „Tańca z Gwiazdami”

Omawiając „popularność jako kryterium pozytywne” Golka zwraca uwagę na fakt, iż „sam fakt masowości, sam fakt, że coś interesuje miliony czy nawet miliardy odbiorców, w żaden sposób nie może być przesłanką do krytyki tego czegoś”². Oczywiście nie oznacza to automatycznej wartości tego wytworu, jakość kultury zależy od jej wartości, a nie od jej popularności. Niemniej jednak zdarzają się „dokonania jednocześnie popularne, a przy tym wartościowe”³. Wydaje się, że „Taniec z Gwiazdami” to przykład takiego dokonania.

„Taniec z Gwiazdami” to polska wersja telewizyjnego programu rozrywkowego i międzynarodowego formatu telewizyjnego. Oryginalna brytyjska edycja pod tytułem „Strictly Come Dancing” realizowana jest dla

1 M. Golka (2007) *Socjologia kultury*, Warszawa, Scholar, s. 159, 165.

2 M. Golka, op. cit., s. 165.

3 Ibidem.

BBC od 2004 roku⁴. W Polsce licencję na program wykupiła telewizja TVN, a premiera odbyła się w 2005 roku⁵. Własne edycje tego programu posiada wiele państw na całym świecie, jak: Argentyna, Australia, Austria, Belgia, Brazylia, Chile, Chorwacja, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Hiszpania, Holandia, Izrael, Indie, Meksyk, Niemcy, Norwegia, Nowa Zelandia, Panama, Portugalia, Rumunia, Rosja, Ukraina, USA, Węgry, Wietnam, Włochy i RPA. Program cieszy się dużą popularnością na całym świecie⁶. Warto jednak podkreślić, że Polska jest ewenementem na skalę światową pod względem liczby edycji, co musi wynikać z popularności programu wśród widzów. Na przestrzeni 5 lat, 2005-2010, odbyło się 12 edycji, a 13 planowana jest na jesień 2011 roku. Nawet w Stanach Zjednoczonych planuje się dopiero bezterminowo dwunastą edycję „Dancing with the Stars”, a w „ojczyźnie” programu odbyło się zaledwie 8 emisji. Dla porównania można jeszcze podać, że we Włoszech było tylko 7 edycji „Ballando con le Stelle”, na Ukrainie „Tantsi z zerkamy” miało 3 edycje, w Niemczech „Let’s Dance” doczekało się 3-krotnej realizacji, a we Francji dopiero planuje się „Danse avec les Stars”⁷

Popularny program zasadza się na prostej koncepcji: tytułowe Gwiazdy to celebryci, którzy uczą się tańczyć pod okiem instruktorów tańca. Znane osobistości ze świata filmu, telewizji, muzyki, mody a także sportu trenują z wybitnymi zawodowymi tancerzami. Pary są oceniane przez jury, w skład którego wchodzi profesjonalści (sędziowie tańca towarzyskiego) i celebryci. Oprócz oceny jury (w skali od 1 do 10) o ostatecznej punktacji decydują telewidzowie – poprzez SMS-y i telefony. W każdym odcinku odpada ta para, która uzyskała najmniej punktów. W finale zostają dwie pary, które walczą o Kryształową Kulę.

Nie ma wątpliwości, że na sukces programu pracuje cały sztab fachowców, począwszy od obsługi technicznej, dźwiękowców, stylistów, moderatorów, choreografów, a na „Gwiazdach” skończywszy. Sama oprawa programu zasługuje na podziw. Nie ulega jednak wątpliwości, że także pokazy taneczne są doskonale przygotowane, zarówno technicznie (w miarę możliwości „Gwiazd”), jak i wizualnie. Są często wyreżyserowane: zawierają scenki rodzajowe i nawiązują do słynnych recitali, filmów lub wydarzeń z życia co-

4 Por. <http://www.bbc.co.uk/strictlycomedancing/index.shtml> (DW: 20.04.2011).

5 Por. <http://tanieczngwiazdami.plejada.pl/> (DW: 20.04.2011).

6 Według rankingów telemetrycznych w brytyjskiej wersji „Strictly come dancing” w czasie pierwszej edycji oglądalność finałowych odcinków wyniosła 9,28 mln; w drugiej edycji – 11,60 mln; w trzeciej edycji – 10,76 mln; w czwartej edycji – 11,90 mln. <http://www.bbc.co.uk/strictlycomedancing/index.shtml> (DW:20.04.2011).

7 Wiadomości na ten temat można znaleźć na oficjalnych stronach programu realizowanego w wielu krajach na świecie. We Włoszech za realizację programu odpowiada telewizja Rai Uno <http://www.ballandoconlestelle.rai.it/dl/portali/site/page/Page-af11bd08-5230-41a9-86ed-678f9616204d.html> (DW: 20.04.2011).

dziennego. Efekty wizualne urozmaicają percepcję, czasem maskując też błędy techniczne w czasie wykonywania tańca.

O popularności tego programu świadczy też fakt, iż za jego przykładem powstało też kilka innych programów, wykorzystujących podobną koncepcję lub jej elementy. Wykorzystanie elementu tańca obecne jest w programie „You can Dance. Po prostu tańcz!”, konkursie tanecznym pod auspicjami TVN mającym na celu wyłonienie wszechstronnie uzdolnionego tancerza⁸. Koncepcję zasadzającą się na nauce sławnej osoby (laika sportowego w danej dziedzinie) przez profesjonalistę w danej dyscyplinie sportowej, wykorzystano natomiast podczas realizacji programu „Gwiazdy tańczą na lodzie” pokazywanego m.in. w brytyjskiej telewizji ITV „Dancing on Ice”, a w Polsce w TVP2. Celebryci ze świata filmu, telewizji, muzyki i sportu uczą się jazdy figurowej na lodzie pod okiem zawodowych łyżwiarzy figurowych. Średnia oglądalność programu „Gwiazdy tańczą na lodzie” to według AGB Nielsen Media Research wielomilionowa publiczność: 4887942 (I edycja, 2007), 3 005300 (II edycja, 2008), 3040536 (III edycja, 2008)⁹.

Demokratyzacja odbioru

Golka przypomina, że „kultura masowa przyczynia się do swoistej demokratyzacji odbioru, czyli upowszechnienia wytworów tzw. kultury wyższej”¹⁰. Chodzi tu o wytwory kultury mniej popularne, swoiście elitarne, te, które nie dominują w ofercie kulturowej dla mas. Ich obecność w radio czy telewizji jest, dzięki łatwej i taniej dostępności, jedyną okazją do ich poznania dla milionowej publiczności, bez względu na pochodzenie społeczne i dochody publiczności. Dwójkowy „Teatr Telewizji” jest chyba najlepszym i najbardziej znanym przykładem, choć na pewno nie jedynym, gdyż można także o emisjach radiowej muzyki klasycznej czy pokazach „ambitnych” filmów.

Także program „Taniec z Gwiazdami” przyczynia się do upowszechnienia wytworów kultury wyższej. Dla niektórych widzów konkursowe pokazy taneczne to jedyna szansa na obejrzenie tanga argentyńskiego, jive’a czy salsy. Tylko niektóre turnieje taneczne są transmitowane w telewizji publicznej i dla przeciętnego telewidza są trudniejsze w odbiorze, gdyż specjalistyczny „żargon” sędziów, jest często niezrozumiały dla laika. Demokratyzacja odbioru oznacza zwiększenie dostępności dla różnych grup społecznych, nawet jeśli każdy inaczej skorzysta z tej szansy. Zarówno osoba niedoświadczona znajdzie tu dla siebie pewne interesujące treści, jak i zawodowy tancerz, obserwujący błędy w tańcu i sposób radzenia sobie w nimi przez kolegów po fachu.

8 Por. <http://youcandance.plejada.pl/> (DW: 20.04.2011).

9 Por. <http://www.tvp.pl/rozrywka/programy-rozrywkowe/gwiazdy-tanca-na-lodzie-i> (DW: 20.04.2011).

10 M. Golka, op. cit. s. 166.

Działania edukacyjne i dydaktyczne programu „Taniec z Gwiazdami”

Program „Taniec z Gwiazdami” to nie pierwszy przypadek, kiedy taniec jest „głównym” bohaterem kultury masowej. Wszyscy znają kultowy film *Dirty Dancing* (film, który jest tak naprawdę prekursorem „Tańca z Gwiazdami”) czy *Flash Dance*, a także inne filmy traktujące o zafascynowaniu tańcem. „Taniec z Gwiazdami” wydaje się odgrywać jednak znaczenie większą rolę w upowszechnianiu tańca i wiedzy o tańcu. Można go porównać z programami przyrodniczymi czy historycznymi, ale podanymi w łatwo przyswajalnej i atrakcyjnej formie niczym talk-show czy teleturniej. W programie zawodnicy tańczą kilkanaście tańców: tradycyjne tańce latynoamerykańskie (chacha, jive, pasodoble, samba), nowe tańce (tango argentyńskie, salsa, mambo, american smooth, west coast swing/east coast swing) oraz tańce towarzyskie (walc, quickstep, fokstrot, walc wiedeński, tango towarzyskie). Można zaryzykować stwierdzenie, że przed pierwszą emisją tego programu *gros* Polaków nie odróżniało większości z tych tańców, nie znało nawet niektórych nazw. Teraz, po kilku emisjach tego programu poznali „atmosferę” każdego tańca, podstawowe kroki, rytm, często historię, gdyż zawodowi sędziowie wzbogacają swoje wypowiedzi licznymi informacjami na temat danego tańca. „Dzięki Iwonie Pavlović społeczeństwo dowiedziało się, co to jest rama, przeprosty i że w pasodoble pośladki muszą być z przodu, a nie z tyłu”¹¹, pisano żartobliwie w tabloidach. W tym kontekście należałoby może tylko jeszcze dodać, że wartość edukacyjną programu można by zwiększyć poprzez jego różnicowanie kulturowe, uwzględniając specyfikę kulturową gospodarza. Uczestnicy „Tańca z Gwiazdami” nie tańczą żadnych tańców polskich ani typowych dla kultury ludowej Polski. Można by wprowadzić taką innowację.

Oprócz upowszechniania wiedzy na temat tańca *sensu stricte* można jednak wskazać na inne aspekty edukacyjne „Tańca z Gwiazdami”. Jest to także promocja zdrowego trybu życia i tańca jako rekreacyjnej dyscypliny sportowej, z gatunku „sport dla wszystkich” Tańczyć może każdy – brzmi dewiza. Nie ma ograniczeń wiekowych ani sprawnościowych. Należy zwrócić uwagę na dbałość o zdrowie, higieniczny tryb życia, samozaparcie i systematyczność. Ważny jest w tym kontekście aspekt amatorstwa. Tańca uczą się laicy pod pieczę zawodowych tancerzy. „Gwiazdy”, które nie miały wcześniej (nie powinny przynajmniej) nic do czynienia z tańcem towarzyskim, stawiają pierwsze kroki i z każdym odcinkiem robią niesamowite postępy. Przesłanie: skoro oni mogą, może każdy. Dochodzi tu do swoistego zjawiska projekcji, czyli – upraszczając – porównywania siebie i własnego życia z treściami kultury masowej i rzutowanie tych treści na własne życie. W tym przypadku idole es-

¹¹ <http://www.fakt.pl/Pavlovic-pobila-Gorniak-Wielki-ranking-jurorow-.artykuly,67384,1.html> (DW: 20.04.2011).

trady, ekranu, boiska czy świata polityki – jednym słowem: „Gwiazdy” wchodzące w rolę tancerzy – stanowią autorytet i przykład do naśladowania pod względem higienicznego trybu życia i wytrwałości w treningach tanecznych. Niejednokrotnie „Gwiazda” stwierdzała, że musi rzucić palenie lub prowadzić zdrowy tryb życia, gdyż taniec tego wymaga. W czasie trwania programu publiczność obserwowała też gwiazdy zrzucające nadwagę, co także wskazywałoby na prozdrowotny charakter tańca. Tabloidy rozpisywały się na temat schudnięcia aktorki Julii Kamińskiej (10 kilo), pisarki Katarzyny Grocholi (6 kilo)¹², modela Oliviera Janiaka (13 kilo), aktorek Anny Guzik (10 kilo), Darii Widawskiej (8 kilo) czy Kasi Cichopek (5 kilo)¹³. Zawsze podkreślano w mediach, że to pozytywny wpływ ruchu. Wielu uczestników dzięki intensywnym treningom wyrzeźbiło także swoją sylwetkę. Aktorka Katarzyna Glinka, która jako jedyna w historii programu przybrała na wadze, w wywiadzie dla portalu Swiatseriali.pl zdradziła, że jej ciało wyrzeźbiło się przez treningi taneczne: „Ilość mięśni, które posiadam obecnie na sobie, dla mnie samej jest imponującą”¹⁴. Oczywiście zdarzały się też kontuzje, których, niestety, nie sposób uniknąć przy wzmożonej eksploatacji organizmu i intensywnym wysiłku fizycznym. Z powodu kontuzji musiał opuścić program m.in. piosenkarz Jacek Stachurski¹⁵. Nawet pomimo kontuzji, taniec ma jednak powszechnie znane wybitne walory zdrowotne i terapeutyczne – skierowany jest na rozwijanie zdrowia psychofizycznego, gdyż wpływa zarówno na zwiększanie sprawności fizycznej organizmu, jak i kształtuje osobowość jednostki. W Polsce terapia tańcem jest jeszcze mało znana¹⁶. W środowisku specjalistów od profilaktyki zdrowia (fizjoterapeutów i w środowisku medycznym) podkreśla się wyraźnie, że „tę formę ruchu można traktować nie tylko jako formę rekreacji dla młodszych i starszych, ale również jako formę terapii. Lekarze zawsze podkreślali korzystny wpływ miarowego ruchu tanecznego na pracę serca oraz dodatni wpływ przyjemnego nastroju panującego podczas zabawy tanecznej na system nerwowy”¹⁷. Zachęcenie widzów do uczestnictwa w tej prozdrowotnej formie rekreacji można uważać za sukces programu.

12 Por. http://www.plotek.pl/plotek/1,78649,7692156,Uczestnicy__Tanca_z_gwiazdami__schudli_w_sumie_32.html (DW: 20.04.2011).

13 Por. http://www.pudelek.pl/artyku/10028/taniec_z_gwiazdami_kto_ile_schudl/ (DW: 20.04.2011).

14 Por. <http://www.koktajl24.pl/Glinka-przytyla-Taniec-z-gwiazdami-11-Glinka-przytyla> (DW: 20.04.2011).

15 Por. <http://www.gadulek.pl/plotki-z-kraju/stachursky-przez-kontuzjupupcis-qtaniec-z-gwiazdamiq/> (DW: 20.04.2011).

16 Por. A. Gorgól, J. Skruszewicz (2001) *Moc tańca*. W: B. Siedlicka, W. Bieliński [red.] *Ruch, muzyka i taniec jako element kultury i edukacji*, Wrocław, AWF, s. 123.

17 M. Szymańska (2001) *Taniec towarzyski jako forma użytkowa i dyscyplina sportowa*. W: B. Siedlicka, W. Bieliński [red.] *Ruch, muzyka i taniec jako element kultury i edukacji*, Wrocław, AWF, s. 135.

Dzięki emisji „Tańca z Gwiazdami” zwrócono także uwagę na specyfikę pewnych zawodów: z jednej strony na zawód tancerza, z drugiej strony na zawód sportowca, a w zasadzie ex-sportowca. Są to obszary, którymi do tej pory zajmowali się jedynie teoretycy kultury fizycznej i socjologowie i które dopiero dzięki emisji m.in. tego programu zostały przybliżone szerszej publiczności.

Socjologia zawodów twórczych jest socjologią szczegółową rozwijającą się w różnych kierunkach i skupiającą się m.in. na trajektorii zawodowej szeroko rozumianych artystów, a zatem także tancerzy. Ciekawym tematem jest socjalizacja i desocjalizacja do świata sztuki. Tancerze stanowią szczególnie interesujący przypadek, gdyż będąc na pograniczu między światem sztuki i sportu, skazani są na wczesną emeryturę. „W przebieg kariery wykonawcy tańca współczesnego wpisane jest nieuchronnie pytanie o to, co nastąpi „po zakończeniu kariery tanecznej” (fr. *l'après danse*). Wielu tancerzy obiera strategię unikania i trwa w przekonaniu o wierności swojemu pierwotnemu ‘powołaniu’ Trudność z przepracowaniem zawodowej żałoby tkwi w uświadomieniu sobie utraty konkurencyjności na rynku pracy, na którym młodość jest głównym atutem. W momencie zbliżania się końca kariery tanecznej ważne jest, ażeby tancerz umiał zrezygnować ze swojego specyficznego stylu życia antycypując plany zawodowe. Zawody takie jak nauczyciel tańca lub choreograf jawią się jako kontynuacja aktywności wykonawcy. Jednakże potrzebne są kompetencje, a wręcz specjalistyczne kwalifikacje (uprawnienia instruktora tańca), które były tancerz wcale niekoniecznie posiada. Możliwości są różne w zależności od konkretnego tancerza”¹⁸. Dzięki emisji „Tańca z Gwiazdami” zwrócono uwagę na tę problematykę dotychczas poruszaną praktycznie wyłącznie przez socjologów (m.in. Pierre-Emmanuela Sorignet) oraz zapewniono ciekawą pracę kilkunastu tancerzom zawodowym. W ogólnym rozrachunku profesja „tancerz” zyskała na prestiżu społecznym. Tancerze zaistnieli jako ludzie zarówno nieprzeciętnie uzdolnieni, przedsiębiorczy ludzi biznesu jak i wspaniali dydaktycy, gotowi do poświęceń dla swoich partnerów tanecznych.

Socjologia sportu uwzględnia rozważania na temat trajektorii zawodowej sportowców – procesu ich socjalizacji do sportu, ich „bycia” w sporcie i wreszcie desocjalizacji, czyli odejścia ze świata sportu i przejścia na tak zwaną „emeryturę sportową”, co następuje w wieku najczęściej 30-40 lat. Specyfiką zawodu sportowca i kariery sportowej, ze szczególnym uwzględnieniem procesów socjalizacji i desocjalizacji w sporcie zajmował się m.in. Michał Lenartowicz¹⁹ Występy na parkiecie „Tańca z Gwiazdami” to – dla

¹⁸ P.E. Sorignet (2004) *Sortir d'un métier de vocation: le cas des danseurs contemporains, Société Contemporaine*, Nr 56, s. 111 (tłumaczenie Julia Rózewska).

¹⁹ Por. M. Lenartowicz (2011) *Kariera sportowa i jej społeczne uwarunkowania*. W: Z. Dziubiński, Z. Krawczyk [red.] *Socjologia kultury fizycznej*, Warszawa, AWF, s. 424-443.

niektórych emerytowanych sportowców – szansa na przypomnienie o sobie, o swoich osiągnięciach sportowych. Nie dotyczy to oczywiście wszystkich sportowców. „Oczywiście, że w najlepszej sytuacji w momencie kończenia kariery sportowej znajdują się ci sportowcy, którzy osiągnęli najwyższe sukcesy sportowe, zapewnili sobie w jej trakcie bezpieczeństwo finansowe i kapitał ekonomiczny, podjęli świadomie i dobrowolnie decyzję o zakończeniu uprawiania sportu, a także uprawiali popularną, medialną dyscyplinę sportu oraz posiadali dobry wizerunek społeczny”²⁰. O swoją przyszłość, dzięki zakumulowanemu kapitałowi ekonomicznemu i społecznemu, nie musi się zatem martwić, np. Adam Małysz po zakończeniu kariery sportowej, który *nota bene* rozważa podobno, jak donoszą media, propozycję przyjęcia zaproszenia do udziału w kolejnej edycji „Tańca z Gwiazdami”²¹. „Wielu byłych sportowców – nawet tych, którzy odnosili spektakularne sukcesy – doświadcza jednak porażek w życiu poza sportem, czego szczególnym dowodem jest potrzeba działania organizacji takich jak polska ‘Gloria Victis’, której celem jest pomoc sportowcom, którzy ulegli wypadkom lub utracili zdrowie w wyniku uprawiania sportu lub po prostu nie odnaleźli się w normalnej pozasportowej rzeczywistości”²². Wielu ex-wyczynowców zostaje w świecie sportu wykorzystując swoje doświadczenie zawodowe i wchodzi w rolę trenerów, instruktorów, komentatorów i dziennikarzy sportowych, specjalistów do spraw organizacji sportu i sprzętu sportowego lub „prowadzi solarium w Poznaniu”, jak wypowiedział się w materiale filmowym w trakcie programu Marcin Urbaś, wybitny lekkoatleta specjalizujący się w biegu na 200 metrów. Inni sportowcy, którzy wzięli udział w „Tańcu z Gwiazdami” to Sylwia Gruchała, Mariusz Pudzianowski, Paweł Nastula, Przemysław Saleta, Andrzej Gołota i Monika Pyrek.

Wypełnienie luki po kulturze ludowej

Golka twierdzi, że kultura masowa, wypełniając na swój sposób lukę po kulturze ludowej, jest środkiem przekazu pewnych wartości, pewnego sposobu interpretacji świata, może być źródłem nauk moralnych. Dla wielu osób kultura masowa, szczególnie telewizja, jest głównym źródłem wiedzy o świecie społecznym i zasadach jego regulacji. Poprzez kulturę masową, w szczególności w wydaniu telewizyjnym, dokonuje się socjalizacja²³. Taniec był formą obecną w tradycyjnej kulturze ludowej. „Od zarania dziejów człowieka wśród wielu jego potrzeb, niezależnie od epoki, położenia

20 Ibidem, s. 441.

21 http://www.pudelek.pl/artukul/30956/malysz_wystapi_w_tancu_z_gwiazdami/ (DW: 20.04.2011).

22 M. Lenartowicz, op. cit., s. 441.

23 Por. M. Golka, op. cit., s. 166.

geograficznego czy warunków społeczno-ekonomicznych, potrzeba związania z chęcią rytmicznego poruszania się przy muzyce, towarzyszy mu stale, stanowiąc nieodłączny czynnik jego egzystencji²⁴. Dziś – gdyby nie kultura masowa – taniec zostałby częściowo zmarginalizowany. Jak już wcześniej argumentowano, socjalizacja do tańca dokonuje się m.in. za sprawą „Tańca z Gwiazdami”

Piotr Rymarczyk zauważa, że uczestnictwo w kulturze masowej pozostawia jednostce większą swobodę niż uczestnictwo w kulturze ludowej. W ramach współczesnych medialnych przekazów proklamowane są różne mody i style życia²⁵. Jednostki dysponują większą wolnością osobistą, stają się bardziej samodzielne i autonomiczne w procesie podejmowania decyzji, w myśleniu i w działaniu. Uwagę tę można odnieść również do aspektu tańca. „Taniec z Gwiazdami” jest pewnym drogowskazem, oferuje pewną ofertę spędzenia czasu wolnego (przed telewizorem, ale również może mobilizować do aktywnego uczestnictwa w kursie tańca), jednocześnie nic nie narzucając.

Wspieranie integracji społecznej

„Gdy mówimy, że kultura masowa jest czynnikiem integracji społecznej, mamy na myśli fakt, iż jest ona swoistym „pomostem” pomiędzy klasami społecznymi, generacjami, zawodami, a nawet narodami²⁶. Sam „Taniec z Gwiazdami” jest przejawem integracji społecznej. Polska wersja programu gościła na swym parkiecie różne pokolenia, przedstawiciele różnych zawodów oraz różnych narodowości. Uczestniczący obcokrajowcy mogli liczyć na ciepłe przyjęcie, m.in. Isis Gee, Helena Vondráčková, Oceana czy Steve Allen. Jednocześnie sam fakt oglądania „Tańca z Gwiazdami” jest czynnikiem integracji społecznej. Fakt ten bardziej łączy niż dzieli społeczeństwo. Oczywiście jest, że widzowie o różnym kapitale kulturowym korzystają inaczej, ale sam fakt wspólnego zainteresowania losami rywalizacji „Gwiazd” na parkiecie jest czynnikiem integrującym.

Integrację społeczną można rozpatrywać także w innym wymiarze. Zainteresowanie Polaków tańcem przekłada się także na uczestnictwo w kursach tańca – zapisanie się na kurs tańca i wspólne spędzanie czasu z innymi ludźmi. Taniec łączy zatem ludzi różnych klas, różnych zawodów, różnych pokoleń. Zarówno na co dzień, jak i w czasie eventów, jak np. zorganizowanego 31 sierpnia 2008 na rynku w Krakowie bicia rekordu Guinnessa w jak największej liczbie jednocześnie tańczących duetów. Kurs cha-chy przepro-

24 M. Szymańska, op. cit., s. 135.

25 Por. P. Rymarczyk (2011) *Kultura masowa i kultura fizyczna*. W: Z. Dziubiński, Z. Krawczyk [red.] *Socjologia kultury fizycznej*, Warszawa, AWF, s. 85.

26 M. Golka, op. cit., s. 166.

wadził Agustin Egurrola wraz z Iwoną Pavlović. Rekord został pobity: ilość tańczących par wyniosła 1635²⁷. Ponadto w Polsce działa przynajmniej 669 szkół tańca; w Warszawie są co najmniej 134 szkoły tańca, w Krakowie 55, w Poznaniu 51, we Wrocławiu 40²⁸. Nie można mówić jednak w Polsce o masowości miłości do tańca. Na zinstytucjonalizowanym poziomie amatorskim – sekcje i ćwiczący w klubach sportowych – taniec plasuje się niewysoko. Taniec sportowy ma w Polsce 58 sekcji i 3780 ćwiczących (2008). Dla porównania piłka nożna, znajdującą się na pierwszym miejscu w rankingu, ma 4021 sekcji i 237064 ćwiczących²⁹.

Na fali „Tańca z Gwiazdami” powstają też liczne strony internetowe i serwisy, ułatwiające osobom zainteresowanym (niezależnie od *backgroundu* społecznego i kulturowego) tańcem poszerzenie swoich horyzontów wewnątrz szerokiej społeczności tanecznej, np. taneczni.pl. W modzie są także kursy tańca towarzyskiego *on-line*, a także spotkania, imprezy, pokazy, festiwale i warsztaty taneczne, a także prelekcje i wykłady na temat tańca.

Odpowiedź na alienację dnia codziennego

„Gdy mówimy, że kultura masowa stanowi odpowiedź na potrzebę wyrwania się z alienacji dnia codziennego, jaką stworzyła cywilizacja współczesna, mamy na myśli to, co nazywane jest „sztucznym rajem” czy „narkotykiem łagodzącym uczucie lęku” – według określenia przypisywanego Antoniemu Gramsciemu”³⁰. Współczesne społeczeństwo polskie, podobnie jak każde społeczeństwo na świecie, cierpi na pewne typowe bolączki cywilizacyjne i społeczne, jak przykładowo stres, depresje, nadwaga, osamotnienie, ubóstwo, bezrobocie. Dla tych, którzy dotknięci są tymi problemami społecznymi, kultura masowa jest pewnego rodzaju odskocznią od problemów życia codziennego: „zasłuchanie się w muzyce popularnej czy zapadnięcie w fotelu przed ekranem telewizora” zmniejsza dokuczliwą samotność lub przynajmniej ją łagodzi. W takim ujęciu należałoby uznać „Taniec z Gwiazdami” za swoiste remedium na współczesne problemy społeczne i choroby cywilizacyjne. Kolorowy świat tańca na ekranie telewizora wnosi do smutnego, opuszczonego, biednego gospodarstwa domowego barwy, przenosi widza w magiczny świat niedostępny w realnym życiu.

Nie bez znaczenia jest także mit znalezienia miłości i szczęścia. Uczestnictwo w programie zbliżyło wiele osób. Zawiązały się przyjaźnie i szczęśliwe związki, np. romansem aktorki Katarzyny Cichopek z jej in-

27 Por. <http://www.mmkrakow.pl/336964/2008/8/31/po-prostu-tancz-z-gwiazdami-zdjecia-category=news> (DW: 20.04.2011).

28 Por. <http://www.szkołytanca.pl/szkoły> (DW: 20.04.2011).

29 Por. *Mały Rocznik Statystyczny* (2010), Warszawa, GUS, s. 281.

30 M. Golka, op. cit., s. 167.

strukturem tańca Marcinem Hakiem żyła w pewnym momencie cała Polska³¹.

Zaspokajanie ambiwalentnych gustów odbiorców

Program „Taniec z Gwiazdami” odpowiada zróżnicowanym oczekiwaniom społecznym. Spełnia wymogi stawiane przez różnego odbiorcę, wywodzącego się z zarówno z klasy ludowej, średniej jak i inteligencji. Dzięki swojej wielopostaciowości jest w stanie zaspokoić gusta bardzo różnych odbiorców, charakteryzujących się różnymi cechami społeczno-demograficznymi i – konsekwentnie – różnymi potrzebami estetycznymi i kulturowymi.

Niektórzy odbiorcy potrzebują show i widowiska, uciech dla oka i ucha. „Taniec z Gwiazdami” jest niezwykle atrakcyjny i widowiskowy. Każde wystąpienie jest wyreżyserowanym spektaklem. Urozmaicenie występów tanecznych efektami wizualnymi i akustycznymi jest dodatkowym atutem programu. Niektórzy odbiorcy są nastawieni na szukanie sensacji i śledzenie nowinek z życia gwiazd. Także w tym programie znajdują ciekawe dla siebie treści. Celebryci są bohaterami każdego odcinka, oprócz tańca prezentowane są też krótkie materiały filmowe z „Gwiazdami” w roli głównej. Niemniej jednak prawdziwym bohaterem każdego odcinka jest sam taniec i to stanowi magnes dla odbiorcy poszukującego „wyższych treści”

Możliwość aktywizacji innych przejawów twórczości

Nawet jeśli w pewnym stopniu kultura masowa wykorzystuje i absorbuje kultury lokalne, subkultury, kontrkultury czy kulturę alternatywną, to równolegle realizowane są też inne przejawy twórczości – w tym elitarne, awangardowe, studyjne, które nie zostały zniszczone, lecz zaledwie zmarginalizowane. Mają co prawda gorsze warunki finansowania i recepcji, ale nadal funkcjonują obok lub w połączeniu z kulturą masową³². „Niektórzy artyści nadal tworzą obrazy, muzykę, poezję, wierząc w swoją bezkompromisowość i autonomię, a przy tym wierząc w tzw. „prawdziwą” czy niezależną sztukę [...]. Ponadto, w obszarze kultury masowej też podejmowane są próby jej przewartościowania, czyli wzbogacenia pod względem artystycznym i społecznym”³³. W programie „Taniec z Gwiazdami” widoczne są przebliski kultury alternatywnej (choćby w stylizacjach uczestników, w czasie pokazów tańca w kategorii *freestyle*, podczas których choreografowie i tancerze zawodowi mogą dać upust

31 <http://praca.wp.pl/gid,12911651,gpage,7,img,12911821,title,Katarzyna-Cichopek-i-Marcin-Hakiel,galeria.html> (DW: 20.04.2011).

32 Por. M. Golka, op. cit., s.167-168.

33 Ibidem, s. 168.

swojej fantazji), choć jak już wcześniej akcentowano, brakuje elementów typowych dla kultur ludowych i zróżnicowania kulturowego.

Dysfunkcje „Tańca z Gwiazdami”

Niesłuszne byłoby przedstawienie programu tylko z jednej, pozytywnej, strony. Należy wspomnieć o negatywnych aspektach emisji tego programu. Także tutaj można odwołać się do repertuaru zaproponowanego przez Golkę.

Kultura masowa jawi się jako instrument manipulacji politycznej i ekonomicznej³⁴. W stosunku do „Tańca z Gwiazdami” niejednokrotnie podnoszono zarzut, że jest to promocja „twarzy” TVN, kreowanie sztucznych „Gwiazd”, a także – rzadziej – wyłudzenie pieniędzy od widzów. Program jest skomercjalizowany (reklamy pojawiają się w momentach kulminacji) i jest „spektaklem konsumpcji” Regularnie spekulowano na temat ustawiania wyników i manipulacji przy liczeniu głosów wysyłanych przez widzów, nie mówiąc już o tym, że niejednokrotnie wybuchwały afery związane z „majstrowaniem” przy sms-ach i połączeniach telefonicznych.

Kultura masowa bywa krytykowana za bierność odbioru. Wymaga jedynie włączenia telewizora i poświęcenia mniejszej lub większej uwagi. Nie wymaga posiadania ani rozwijania kompetencji kulturowych i przez to wpływa na bierny stosunek do życia³⁵. Faktycznie, nie musi być tak, że widzowie zainteresują się tańcem we własnym życiu; mogą pozostać jedynie wiernymi biernymi fanami pokazów tanecznych w telewizji. Dochodzi w związku z tym do ograniczenia życia wewnętrznego i myślenia odbiorców.

Nadmiar idei prezentowanych przez środki masowego przekazu może mieć wpływ, jak zauważa Golka, na brak wiary odbiorców w cokolwiek³⁶. W rzeczy samej istnieje takie ryzyko w przypadku emisji programu „Taniec z Gwiazdami” W programie wszystko wygląda na bardzo proste, taniec wydaje się łatwo przystępną i przyjazną formą rekreacji, a pierwsze prywatne zetknięcie, na przykład podczas kursu tańca, wcale nie musi być tak optymistyczne. Telewizja zniekształca rzeczywistość dzięki zaawansowanym rozwiązaniom technicznym, których obecności widzowie są niejednokrotnie zupełnie nieświadomi.

Podsumowanie

„Taniec z Gwiazdami” jest ważnym współczesnym wieloaspektowym zjawiskiem społeczno-kulturowym. Sam fakt, że się o nim powszechnie mówi i że się dyskutuje nad jego wadami i zaletami świadczy o jego ważnym miejscu

34 Por. M. Golka, op. cit., s. 159.

35 Ibidem, s. 161.

36 Ibidem, s. 162.

w społeczeństwie polskim. Nie można jednoznacznie określić jego wartości społecznej, choć w artykule tym próbowano skupić się przede wszystkim na pozytywnym oddziaływaniu tego programu kultury masowej na publiczność. Na plan pierwszy wysuwają się działania edukacyjne i dydaktyczne w postaci upowszechniania wiedzy o tańcu, promocji tańca jako rekreacji z gatunku „sport dla wszystkich”, podniesienia prestiżu zawodu „tancerz”, zwrócenia uwagi na problematykę „emerytury sportowej” Inne ważne omawiane pozytywne to demokratyzacja odbioru tzw. kultury wyższej, wspieranie integracji społecznej, zaspokajanie ambiwalentnych gustów szerokiej publiczności.